

SEDİR ORMANLARININ GENÇLEŞTİRİLMESİNDE UYGULANAN YANGIN KÜLTÜRÜ İLE KÜLTÜR BAKIMI YÖNTEMLERİNİN EKOLOJİK DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. M. Doğan KANTARCI¹⁾

Kısa Özet

Sedir ormanlarımızın yangın kültürü ile gençleştirilmesi yöntemi 1960'lı yıllardan beri başarı ile uygulanmaktadır. Bu konuda 1981 yılından buyana yürüttüğümüz çeşitli desenlerdeki araştırmalarımızın verdiği sonuçlar ile bunların ekolojik yorumları ve topraktaki azotun miktarları üzerindeki bulgularımız aşağıda sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Denetimli yakma ile sedir ormanlarının gençleştirilmesi 1960'lı yıllardanberi VIII. sınıf arazi niteliğindeki karstik alanlara başarı ile uygulanmış ve küçümsenmeyecek kadar geniş alanlar sedir ormanlarına dönüştürülmüştür.

Elmalı Orman İşletmesinde 1981 yılından beri yeniden hızlanan yangın kültürü ile gençleştirme çalışmaları ile eski gençleştirme çalışmaları tarafımızdan izlenmekte ve ölçülmektedir. (Bkz. 4 nu'lı dip notu). Bu yazımızda Tekke - 130'daki gençleştirme alanının 8. yıl sonuçları, Çıglikara - 92 ve Melli - 352 deki iki yeni gençleştirme alanında alınan sonuçlar ve Tekke - 130 ile Çamkuyusu-66'da 5. vejetasyon devresinden sonra yapılan seyreltme işlemlerinin 3.yıl sonuçları sunulmuş ve ekolojik açıdan yorumlanmağa çalışılmıştır.

Ayrıca sedir kuşağındaki eski ve yeni yangın kültürü ile gençleştirme alanlarında ölü örtü ve topraktaki azot değerleri de incelenerek değerlendirilmeğe çalışılmıştır.

İlgi çekici bir olay Çamkuyusu Sedir Araştırma Ormanında 1987 sonbaharında güney batılı yamaçlarda açılıp yakılan tıraşlama şeritlerinde gençleştirmenin başarısızlıkla sonuçlanmasıdır. Bu başarısızlığın sebeplerini araştırmak için 1989 şubat ayında yörede çalışılmış, güney yamaçtaki başarısızlığa sebep olan sıcaklık değerleri ile kar örtüsünün durumu incelenmiştir. Bu kış çalışmasından elde edilen sonuçlar da değerlendirilerek sunulmuştur.

2.SEDİR KUŞAĞININ YETİŞME ORTAMI ÖZELLİKLERİ

Sedir kuşağı Akdeniz Bölgesinde genel çizgileri ile 1200 - 2000 m yükseltiler arasında yer almaktadır. Sedir kuşağındaki iklim özellikleri hakkında fikir verebilecek iki meteoroloji istasyonundan birisi Bolkar Dağlarının Akdenize bakan yamaçlarındaki Arslanköy (1650m). ötekisi Bey Dağlarının kuzey bakılı yamaçlarındaki Çamkuyusu (1660 m)'dir. (Tablo 1- 2)

1) İ.Ü.Orman Fakültesi Toprak İlimi ve Ekoloji Abd. Bahçeköy - İstanbul

2) Yöresel Farklar için bkz. Kantarcı , M.D. 1984

alabilmektedir. Yeterli azot beslenmesi sonucunda fidanların özümleme ile karbonhidrat üretimi ve aminoasit sentezi de artmaktadır. Bu nedenle hızlı büyüyen fidanların kökleri de anakayanın çatlaklarının derinlerine kadar gelişebilmekte, bunlardan sağlanan su ile de yaz kuraklığını atlatabilmektedirler. Fazla karbonhidrat üretimi hücre özsuyundaki şeker miktarını da artırdığı için fidanlar donlara karşı direnç kazanabilmektedirler. Gençleştirme alanlarında fidanların yeterli su alabilmeleri için anakayanın çatlaklarını yıllar boyu kaplamış olan yaşlı ağaçların ve çalılarının alandan uzaklaştırılması (tırashlama kesim), yeterli besin maddesi - özellikle azot- sağlanması için organik artıkların yakılması ve üst toprağın amonyum ve nitratça zenginleştirilmesi ve yeterli bir özümleme kapasitesinde ulaşabilmek için de alanın açılarak fidanlara ışık sağlanması sedir ormanlarındaki gençleştirme çalışmalarının 3 temel başarı düsturu olarak görülmektedir. Kazanılan başarının devam ettirilmesi için ise; 5. yıldan itibaren alandaki su ve ışık dengesini sağlamak üzere fidan sayısını 1 ha alanda 20000 veya 10000 fidana indirecek bir seyreltme ile kültür bakımının uygulanması gerekmektedir.

ÖKOLOGISCHE AUSWERTUNG DES BRANDKULTURVERFAHRENS UND KULTURPFLEGE IN DEN VERJÜNGUNGSGEBIETEN VON ZEDERNWÄLDERN

Prof. Dr. M. Doğan KANTARCI

Abstrakt

Die Verjüngungsarbeiten der Zedernwälder durchs Brandkulturverfahren sind seit den sechziger Jahren mit Erfolg durchgeführt. Die Ergebnisse dieser Verjüngungsarbeiten und unsere Untersuchungen seit 1981 sind in den Jahren 1986 und 1987 veröffentlicht. Hier möchten wir mit dieser Artikel die Ergebnisse aus den Dauerversuchsflächen und ihre ökologische Auswertungen über die Wachstumsverhältnisse, Stickstoffgehalte und Kulturmassnahmen der Brandkulturverjüngungen besprochen.

1. EINLEITUNG

In den Zedernwäldern auf den verkarsteten Flächen, die in VIII. Geländeklassen gehören, sind die erfolgreiche Brandverjüngungen durchgeführt. Die vorherige Ergebnisse von Brandkulturverjüngungen sind veröffentlicht (Kantarci et al. 1986, Kantarci 1987-a, b, c). Hier wird die Ergebnisse von 8 jährigen Brandkulturfläche Tekke - 130 und von 3 jährigen Brandkulturflächen Çıglikara - 92 und Melli - 352 besprochen. Auch sind die 3 jährige Ergebnisse von Kulturpflege in Tekke - 130 und Çamkuyusu - 66 diskutiert. Ausserdem sind die Stickstoffgehalte der Böden in den alten und neuen Brandkulturflächen analysiert und kritisiert.

2. STANDORTSEIGENSCHAFTEN IN ZEDERNGÜRTEL

Zederngürtel liegt im allgemeinen zwischen den 1200 - 2000 m N.N auf den Süd- (unter maritimen Einfluss) und Nordflanke (Unter kontinentalen Einfluss) der Taurus - Gebirge (Tabelle 1.). In natürlichen Verbreitungsgebiet der Zedernwäldern sind die Hänge stark geneigt und exponiert. Die Böden sind flach bis mitteltief und skelettreich. Die Spaltensystem der Ausgangsgestein übt eine grosse Rolle über die Wasserbilanz der Standorten. Die Temperaturunterschiede zwischen N- und S- flanke auch im Winter sehr gross und wichtig (Tabelle 2.).

Um die Wachstum in Brandkulturflächen fortzusetzen müssen die Pflanzenzahl in 5. Vegetationsperiode bis 20000 / ha oder bis 10000 Pflanzen pro Hektarfläche reduziert .Die Brandkultur zeigt bis 5. Vegetationsperiode eine deutliche Wachstumsunterschiede zwischen den Zedern, welche die tiefen Spaltensystem erreicht oder nicht diese Spalten getroffen sind. Die kleinere Zedempflanzen, die nicht den Spaltensystem getroffen sind, werden bei der Kulturpflege beseitigt.

KAYNAKLAR

- AKKAYA, M. 1989, *Antalya Orman Böl.Md.Tüğü Bucak Orman İşl.Md'lüğü Melli Bölgesi Ormanlarında Yangın Kültürü ile Sedirin Gençleştirilmesi* (Diploma tezi 38 sh.)
- DUNN,P.H.-L.F.De. BANO 1977, *Fire's Effeccet on Biological and Chemical Properties of Chaparral Soils.USDA Forest Service General Technical Report WO-3 / ABD*
- De BANO, L.F.-R.M.RICE-C.E.CONRAD 1979, *Soil Heating in Chaparral Fires: Effeccets on Soil Properties, Plant Nutriens, Erosion and Runoff. Pasific Soutwest Forest and Range Exp. Station Research Paper Psw-145 / ABD*
- KANTARCI, M.D. 1984, *Akdeniz Bölgesi'nin Yetiştirme Ortamı Bölgesel Sınıflandırması Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu TOAG - 516 Araştırma Projesi (VIII+142) (06 m. Yay.nu. 668/64-1991).*
- KANTARCI, M.D.-S.PARLAKDAĞ -N.PEHLIVAN, 1986, *Sedir Ormanlarının Gençleştirilme-sin-de Yangın Kültürü ve Ekolojik Yorumu I.Ü.Orman Fakültesi Dergisi, Seri A,C.36,Sayı , 2 (20-43) - İstanbul.*
- KANTARCI, M.D. 1987 -a, *Sedir Ormanlarının Gençleştirilmesi Konusu ve Bazı Ekolojik Değerlendirmeler. Orman Mühendisliği Dergisi Ekim 1987 Yıl 24, sayı 10 (17-21) - Ankara*
- KANTARCI,M.D. 1987 - b, *Sedir Gençliklerinin Yan Siperinde ve Açık Alanda Boylanmaları Üzerine Ekolojik Bir İnceleme. I.Ü.Orman Fakültesi Dergisi,seri A, c. 37, Sayı ,1(28-45) - İstanbul.*
- KANTARCI,M.D. 1987 -c, *Sedir Ormanlarında Gençlik Çağındaki Meşcerelerin Kuruluşu ve Bazı Ekolojik Değerlendirmeler. I.Ü.Orman Fakültesi Dergisi, seri A, c. 37, Sayı 2 (23 -45) - İstanbul*
- NEYİŞÇİ,T. 1989, *Kızılçam Orman Ekosistemlerinde Denetimli Yakmanın Toprak Kimyasal Özellikleri ve Fidan Gelişimi Üzerine Etkileri. Ormancılık Araştırma Enst.Teknik Bülten nu. 205 (56 sh) - Ankara.*